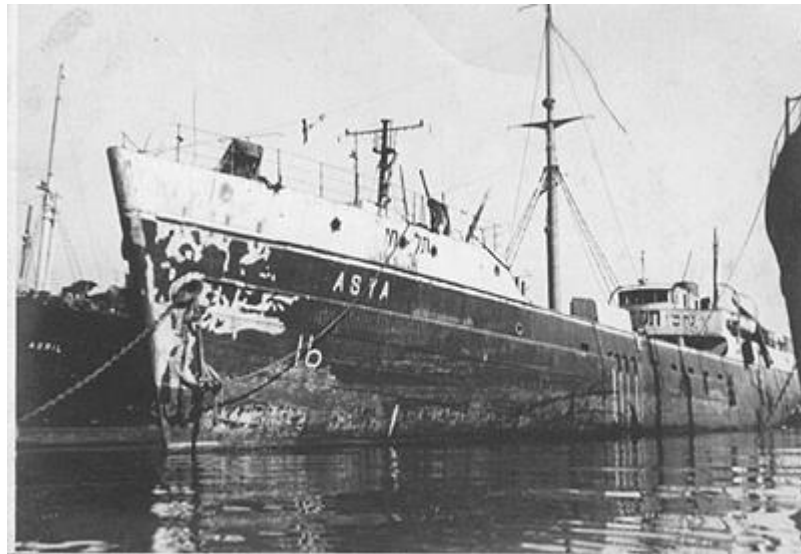

'תל חי'

הספינה – לשעבר ספינה תורכית בשם Asya שעסקה בהובלת תבואה ובקר בים התיכון – נקראה ע"ש הישוב תל חי, בו התחולל הקרב המפורסם בשנת 1920 שבו נפלו יוסף טרומפלדור וחבריו.

יצאה מנמל לה סיוטה בד' צרפת ב- 17 במרס 1946 ועל סיפונה 736 מעפילים. הים היה סוער במיוחד והיא נאלצה למצוא מחסות בבוניפצ'יו ואח"כ בכרתים. מפגש שאמור היה להתקיים בלב ים עם הספינה 'וינגייט' לא יצא אל הפועל.

ב- 26 במרס נתגלתה ונתפסה ע"י בריטים. האונייה הובלה לחיפה והמעפילים נשלחו למחנה המעצר בעתלית.

מפרט טכני

שמות קודמים	Asya
שם צופן	אהובה
שנת בניה	שנות העשרים.
סוג כלי השייט	ספינת משא, תורן ארוך במרכז ותורן נמוך וארובה מאחור
תפוסה	500 טון
מהירות	9.5 קשרים (מהירות מירבית 11 – 12 קשר).

רכש והכנה

הרוכש/מחכיר	נרכשה בצרפת מבעליה התורכים באמצעות שמריה צמרת, ראש משלחת ה'מוסד' בצרפת. הקנייה היתה באמצעות צרפתי בשם מאי. בשלב מסוים של המו"מ הכספי, היה מעורב גם המחכיר, המכונה 'הגוץ'. המו"מ הכספי התנהל במרסיי ונמשך שבועיים לפחות.
מקום הרכישה/חכירה	צרפת.
נתיב שייט לנמל ההכנה	הספינה הגיעה מתורכיה לנמל מרסיי, שם הועמדה למכירה.
גילוי בריטי בשלב זה	קרוב לוודאי שהבריטים גילו את הספינה כאשר החלו ההכנות בנמל מרסיי, בעזרת סוכנים שהיו להם בשטח.
צוות ההכנה	חנן גייסמר וכן ג'ו בהרליה, סוכן אוניות, יהודי צרפתי שדאג לאספקת ציוד.
ארגון הספינה להעפלה	הספינה עגנה ברציף צדדי. מנמל המבורג הביאו מנוע של צוללת גרמנית כדי להרכיבו בספינה. מבלגיה הביאו עצים לשם בניית דרגשי הלינה. לשם כך גויסו מעפילים שהולבשו במדים בריטיים, שהעמיסו את העצים שהיו במחסני הצבא הבריטי. בבטן הספינה הוכנו תאים ל- 700 איש, בגובה חצי מטר לתא, ב- 6 קומות בשני מחסנים וכן בירכתים. כמו כן הייתה הספינה מצוידת בחמש סירות הצלה, שתיים לשמונה איש ושלוש ל- 15 איש. מזרנים הובאו לספינה בלילה שלפני הגיע המעפילים, וכן הובא מזון.

צוות ומלווים

מפקד הספינה	ישראל רוזנבוים – רותם (פלי"ם), המכונה בן-יצחק.
מלווה נוסף	חיים מילר (חייל הבריגדה, איש המחלקה הגרמנית פלמ"ח) – היה ממונה על אירגון החיים בספינה.
גדעוני	יואש צידון (צ'אטו), המכונה מתיה.
מכשיר קשר	מכשיר מייצור עצמי על ידי יואש צידון ומכשיר גלים בינוניים מסוג Lagier.
רב חובל	אחמד איגמה – תורכי, שימש כנציג בעלי הספינה.
צוות	יוונים: אחראי מטען – עמנואל אמריס, מכונאי שני – וסילי קרמה, מלח – פניטה ספירוס, וכן שמונה מלחים נוספים תורכים ויוונים, ורב מלחים איטלקי. צוות האונייה היה ברובו טורקי וקשה לשליטה. ניסו לחבל במנוע ואח"כ ניסו לשרוף את תא האלחוט (ראה להלן). נשלטו במידת מה של אלימות. ניסו לגלות לבריטים את המלווים אך לא הצליחו.

העלאת מעפילים

לה-סיוטה (La Ciotat).	נמל / אזור ההעלאה
המשטרה הצרפתית ושלטונות המקום שיתפו פעולה באופן גלוי, והיחס היה אוהד. ניירותיהם של המעפילים הוחרמו בגלוי עם עלייתם לספינה. המעפילים היו מצוידים בוויזות דרום אמריקאיות, והצרפתים העלימו עין בידעם את יעד ההפלגה.	יחס השלטונות
736	מספר מעפילים
548 מעפילים הגיעו משוודיה לבלגיה כפליטים, השאר מצרפת. מהם כ- 300 אנשי תנועת נוחם, מיועדים להתיישבות, וכן כמה מאגודת ישראל ורביזיוניסטים. 70 – לחבר קבוצות, 70 – לקיבוץ המאוחד, 70 – לעובד הציוני, 45 – לשומר הצעיר, 40 – לפועל המזרחי. מבין המעפילים מצרפת: 120 יועדו להתיישבות, 18 – לשומר הצעיר, חמישה – לחבר הקבוצות, 55 – לקיבוץ המאוחד, 32 – לחלוץ הצעיר, שבעה – לפועלי ציון. כן היו רוויזיוניסטים, ציונים כללים ואנשי מושב, בגילאי 35 – 17 בערך.	מוצא ושיוך תנועתי
בבלגיה היו שני מקומות ריכוז למעפילים. האחד בעיר אנטוורפן, בבניין ששימש מושב זקנים יהודי, שם היו כ- 350 איש, שבילו במקום כ- 3 חודשים. במרסיי היה מחנה פליטים גדול שבו רוכזו כל הבאים. במחנה הזה היו גם אנשי ה'הגנה'. מחנה נוסף היה בטירה נטושה בעיירה לה-סיוטה. יהודי צרפתי סיפק את הציוד והמזון למחנה.	מחנות המעפילים
בתחילת פברואר 1946 הועברה קבוצה מבלגיה במשאיות של הבריגדה למרסיי.	דרך הגעה לאזור ההעלאה
המעפילים הגיעו ברגל מהטירה לנמל. ב- 17 במרץ בשעה 09:30 החלה העלאת מעפילים, שהסתיימה עד 17:00.	ההעלאה
המעפילים עלו לספינה בקבוצות על פי שיוך וההיכרות. מיד נכנסו לתאים שהוכנו. נקבעו אחראים להגשת מזון, לניקיון ולפעילות חברתית.	ארגון הספינה

ההפלגה

	<p>תאריך ההפלגה ושעה</p> <p>17 במרץ 1946 בשעה 16:00. עם היציאה עלו אנשי משטרת הנמל והתגלע ויכוח קצר, אך מיד הורשתה הספינה להפליג. כעבור שעה הטילה הספינה עוגן במפרץ קטן, כדי שלא לצאת לים באור יום וכדי להכין את הסיפון להפלגה. בשעה 04:00 אור ליום 18 במרץ, יצאה הספינה לדרך, מניפה דגל פנמה.</p>
	<p>נתיב ההפלגה</p> <p>לאחר 22 שעות הפלגה הגיעה הספינה למיצר בוניפציו בין קורסיקה לסרדיניה, מיצר מסינה, כרתים, מעבר בין כרתים לצ'ריגו, מהקצה המזרחי של כרתים לכיוון חופי תל אביב.</p>
	<p>אירועים בדרך</p> <p>ב- 19 במרץ דיווחה הספינה כי היא מתעכבת בשל סערה קשה, ליד מיצר בוניפציו. העיכוב נמשך 26 שעות. במהלך השהייה שם הגיעה סירת משטרה צרפתית כדי לבדוק את זהות הספינה. ב- 20 במרץ בשעה 07:00 יצאה לכיוון מיצר מסינה, והגיעה לשם כעבור 43 שעות הפלגה. ב- 22 במרץ בשעה 04:00 עברה את המייצר. ב- 24 במרץ דיווחה הספינה כי בגלל סערה היא מתעכבת בכרתים 12 שעות. בחצות אותו יום עברה בין כרתים לצ'ריגו. ב- 25 במרץ נמצאה הספינה דרומית לסקרפנטו. במהלך ההפלגה נתבקשה הספינה להעלות את מעפילי הספינה 'וינגייט' ליד קפריסין, כדי למנוע את תפיסתה של 'וינגייט' על ידי הבריטים. ההעברה לא יצאה לפועל בגלל התנגדות צוות הספינה הטורקי של 'תל- חי'. הקשר במהלך ההפלגה לא היה תקין אבל היו שתי תקלות רציניות:</p> <p>(1) במיצר בוניפציו נקרעה האנטנה בסערה והיה צריך להרכיב אחרת בראשי התרנים.</p> <p>(2) כתוצאה מהחבלה התורכית שדווחה בפרופיל נמוך – ראה מברק מתי לחופשי, לקוח מארכיון ההגנה: "25.3.46 שעה 1330, לא קיימתי קשר כי הסוללות לא בסדר. מיישר הזרם נדלק ורצועות הדינמו נקרעו. כמו כן מנוע הדינמו לא בסדר. תקנתי".</p> <p>ימי ההפלגה עצמם עברו באופן סביר. הצפיפות הרבה לא גרמה לבעיות מיוחדות.</p>

עימות עם הבריטים

	<p>גילוי וליווי בריטי</p> <p>ב- 26 במרץ, מוקדם בבוקר, חג מטוס מעל הספינה. באותה עת שהו האנשים בבטן הספינה. בעקבות זה שינתה הספינה את נתיב הפלגתה לפורט סעיד. בשעה 10:00 באותו בוקר, הופיע שוב מטוס וכן משחתת. בשעה 10:25 הגיעה המשחתת לקרבת הספינה, הורידה סירה והעלתה 15 מלחים וקצינים.</p>
	<p>הכנות לעימות והוראות</p> <p>ביום הפלגתה האחרון הוצבו שני צופים, האחד בירכתיים והשני בחרטום. עם שחר ניתנו הוראות למעפילים לא לעלות לסיפון. במקרה של גילוי היה צורך לדווח בקשר. במקרה וייתפסו ויובלו למקום אחר, יש לחבל במכונות ולהתנגד. אם יובלו לארץ אין להתנגד. להשתמש בנשק רק בשעת חירום, להשמיד מסמכים. צוות המלחים תודרך לומר כי היו אמורים להפליג לליסבון, אך בדרך השתלטו עליהם וכפו עליהם להפליג לארץ.</p>
	<p>העימות ותוצאותיו</p> <p>מרגע עליית המלחים הבריטים לספינה, שהובלה לחיפה, לא היה יותר עימות. מכשיר הקשר הושלך לים וסולקו סימני זיהוי נוספים של ה'הגנה'. הונף דגל עברי וכן כרזה עם שם הספינה: 'תל – חי'. הספינה נתפסה במרחק 140 מייל מהארץ.</p>
	<p>תקשורת לארץ בעימות</p> <p>האלחוטן הודיע על תפיסת הספינה, ואחר כך ניתק את הקשר.</p>

חילוץ מלווים

הוראות והכנות לחילוץ	<p>ההוראות למלווים היו להתערב בין המעפילים, וכן לנסות להתחמק. שלושת המלווים הצליחו להיכנס לאוטובוס שהסיע את המעפילים שנעצרו. לאחר מכן ירדו מן האוטובוס בנמל, ונכנסו למשרד של "סולל בונה". שם ניתנו להם תעודות זיהוי שבאמצעותן יצאו החוצה. מתי נעצר ע"י הבריטים ונכלא בנמל, ברח בעזרתו של דוידקה, הועבר לעתלית כמעפיל וברח באותו יום. (לא תעודות זהות ולא בטיח)</p>
----------------------	--

תוצאות

לאן הגיעו המעפילים והצוות	<p>למחנה עתלית. צוות הספינה נשלח חזרה לתורכיה ב- 21 ביוני, לאחר שהיה עצור בעכו. בעת ההשתלטות על הספינה ניסו אנשי הצוות לזהות את המלווים ולדווח עליהם לבריטים. הנסיון לא הצליח.</p>
---------------------------	--